

Ebeveynlere Bağlanma ile Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki

Yıldız Öztan ULUSOY^{1*}, Osman Nejat AKFIRAT¹, Gülşah TURA¹

Öz

Anne ve babayla kurulan duygusal bağlar ve onlardan alınan destek, bireylerin kimlik gelişiminde önemli bir etkiye sahiptir. Bireyin gelişiminde ayrışma ve bireyleşme önemli bir yer tutmaktadır. Üniversiteli gençlerin birey olma sürecinde, ayrışma ve bireyleşme sürecinde deneyimlerden geçmeleri nedeniyle bu dönem önemlidir..Bu çalışma ile Marmara bölgesinde bulunan bir üniversitenin 2017- 2018 öğretim yılında Eğitim Fakültesinin farklı bölümlerine kayıt yaptıran birinci sınıf öğrencilerinin bağlanma ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma, betimsel ilişki tarama modelinde bir araştırmadır. Beş Faktör Kişilik Ölçeği ve Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri (EABE) Kısa Formu ölçeği kullanılmıştır. Katılımcılar, 196 kadın ve 69 erkek olmak üzere toplam 267 kişidir. Örneklemi oluşturan öğrencilerin yaş ortalaması 18 dir. Çalışmanın sonucunda, katılımcıların anne ve baba bağlanma özellikleri ile dışa dönüklük, yumuşak başlılık ve uzlaşabilirlik özelliği arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Nevrotiklik ile baba bağlanma puanları arasında olumsuz yönde düşük anlamlı ilişki saptanmıştır. Anne/babaya güvenli bağlanma düzeylerinde cinsiyetin, anne öğreniminin ve kardeş sayısının etkili olduğu görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Bağlanma, kişilik özellikleri, ebeveyne bağlanma

The Relationship Between Parental Attachment And Personality Traits

Abstract

The emotional ties with the parents and the support received from them have an important influence on the personality development of the individual (Disintegration and individualization play an important role in the development of the individual. University has an important place in the process of being an individual for the young people. The young people who leave their family for the first time have different experiences in the process of separation and individuation. The aim of this study is to examine the relationship between attachment and personality traits of first year students who enrolled in different departments of the Faculty of Education at KOU University in the 2017-2018 academic year. In this study, the relational screening model which is a descriptive research method was employed. The Big Five Factor inventory and the scale of psychometric assessment of the Inventory of Parents and Peer Attachment-Short Form were used. Participants are a total of 267 people, 196 females and 69 males. The average age of the participants is 18. As a result of the study, there was a significant relationship between the participants' parental attachment characteristics and the personality traits such as extroversion, tender mindedness and consociationalism. There was a low negative correlation between neuroticism and father

¹ Dr. Öğr.Üyesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli

*İlgili yazar / Corresponding author: yildizoz10@hotmail.com

Gönderim Tarihi: 25.06.2018

Kabul Tarihi: 27.06.2018

Bu makaleye atıf yapmak için- To cite this article

Öztan Ulusoy, Y., Akfirat, O., & Tura, G. (2018). Ebeveynlere Bağlanma ile Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki. Resilience, 23-38.

attachment scores. Gender, mother's education level and number of siblings were found to be effective on the young people's secure attachment to their parents. Support programs about extroversion, self-discipline and consociationalism can be organized for the students with a low level of attachment. In this regard, in the further studies, research about developing self-discipline and appropriate coping strategies for those with low father attachment can be done.

Keywords: Attachment, Personality Traits, Parental Attachment

1. GİRİŞ

Bağlanma, doğumuyla birlikte olgunlaşmasını tamamlamamış olan bireylerin yaşamla daha rahat baş edebilmek için ilgi ve bakım ihtiyaçlarını karşılayan kişilere, genellikle ebeveynlere karşı geliştirdiği güçlü duygusal bağ olarak tanımlanmaktadır (Bowlby, 1979; 1988). Bireyin erken yaşlarda bakım veren kişiyle kurduğu olumlu etkileşimle birlikte gelişen değerli olma duygusu, kendine ve diğerlerine dair olumlu beklentiler geliştirmesini desteklemekte ve güvenli bağlanmanın oluşumu için önemli bir yapıtaşı olmaktadır. Buna karşın bireylerin bakım veren kişiyle kurdukları ilişki sonrasında gelişen değersizlik duyguları, onların kendilerine ve diğerlerine ilişkin olumsuz beklentiler geliştirmesine yol açmakta, dolayısıyla güvensiz bağlanmanın (kaygılı-kararsız veya kaçınılmalı) oluşmasına zemin hazırlamaktadır (Bowlby, 1979).

Bağlanmayı kişilik gelişimi olarak ele alan Bowlby (1958), insan bağlanmasını doğumda başlayan ve erişkin dönemde de süreklilik gösteren, yaşam boyu devam eden ve gelişen bir süreç olarak ele almıştır. Dolayısıyla çocuklukta kurulan bağlanma ilişkisi bireylerin, ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde diğer insanlarla kuracakları ilişkilerde belirleyici bir faktör olmaktadır (Ainsworth, 1989; Bowlby, 1988; Fraley ve Shaver, 2000; Mikulincer ve Shaver, 2007). Anne ve babayla kurulan duygusal bağlar ve onlardan alınan destek, bireylerin kimlik gelişiminde önemli bir etkiye sahiptir (Allen, Hauser, Bell, Eickolt ve O'Conner, 1994). Akran etkisinin öne çıkması ile bireylerinebeveynlerine olan bağlılığının giderek azaldığı ergenlik ve geç ergenlik dönemleri, sağlıklı kişilik gelişiminin gerçekleşmesi açısından anne ve babayla kurulan duygusal bağların ve ihtiyaç halinde onlardan alınabilecek desteğin hala önemli olduğu bir evre olarak değerlendirilmektedir (Hazan ve Zeifman, 1994).

Kişilik, bireyin kendine has, tutarlı, tahmin edilebilir özelliklerini kapsayan ve kendisi ve dış dünya ile olan ilişkisinin niteliğini belirleyen özellikler bütünü olarak tanımlanabilir. Beş Faktör (Big Five) Kişilik Modeli'ni geliştiren McCrae ve Costa (1989)'ya göre kişilik, sürekliliği olan, bireyin farklı durumlarda ortaya koyduğu kişilerarası duygusal, motivasyonel ve deneyime dayalı etkileşim tarzıdır. Beş faktör kişilik modeli dışa dönüklük, deneyime açıklık, sorumluluk, nevrotilik ve yumuşak başlılık faktörlerinden oluşmaktadır. (Costa ve McCrae, 1989; 1992; 2003). Bu modelde dışa dönüklük; konuşkan, sosyal, iyimser, sevecen olarak; deneyime açıklık; ilgili, meraklı, yaratıcı, değişime açık olarak; sorumluluk; çalışkan, güvenilir, azimli, dakik, planlı, düzenli olarak; yumuşak başlılık; yardımsever, hoşgörülü, bağışlayıcı, doğru sözlü, merhametli olarak ve nevrotilik ise endişeli, sinirli, depresif, gergin ve kaygılı kişiler olarak tanımlanmaktadır.

Kişilik özellikleri ile bağlanma arasındaki ilişkilerin incelendiği araştırmalarda nevrotilik kişilik özelliğine sahip bireylerin korku ve saplantılı bağlanma stiline daha yatkın olduğu (Carver, 1997; Shaver ve Brennan; 1992), dışa dönük kişilik özelliğine sahip bireylerin ise güvenli bağlanma stili puanlarının yüksek olduğu (Carver, 1997; Wilkinson ve Walford, 2001) ortaya konulmuştur.

Kimlik gelişiminde ve gelişen kimliğin korunmasında aile yaşamı, çevre, sosyal statü gibi pek çok faktör etkilidir (Steinberg,2005).

Yakınlaşma becerileri bireylerin, akranları, aile üyeleri, komşuları, okul arkadaşları ve çalışma arkadaşları ile ilişkiler geliştirmesini ve sürdürmesini sağlayan iletişim becerileridir. Bunlar arkadaşlığın, sevginin, birlikte yaşamının ve aile ilişkilerinin temelidir. Yakınlaşma becerileri toplumsal destek, sevgi, dostluk ve ilişkilerde karşılılık kazanmak için esastır. Kişisel kimliğimiz büyük oranda aile ve grup üyeliği ile belirlendiğinden, yakınlaşma becerileri iyileşme ve anlamlı bir yaşam için büyük önem taşımaktadır (Lieberman, 2011). Güvenli bağlanma geliştirmiş kişiler ilişkilerinde mutlu ve güvenli kişilerdir.

Bireyin gelişiminde ayrışma ve bireyleşme önemli bir yer tutmaktadır. Türk kültürü toplulukçu bir kültür olduğu için ayrışma ve bireyleşme konusunda gençlere sunulan fırsatlar sınırlı olabilmektedir. Üniversite gençlerin birey olma sürecinde önemli bir yere sahiptir. Ailesinden ilk kez ayrılan gençler ayrışma ve bireyleşme sürecinde deneyimlerden geçmektedir. Anneye ve babaya bağlanma ve kişisel uyum arasındaki ilişkide ayrışma bireyleşmenin aracılığı kabul edilmiştir. Anneye ve babaya güvenli bağlanma ve kişisel uyum arasındaki ilişkide ayrışma bireyleşmenin aracılığının Türk kültüründe geçerli olduğu görülmüştür (Aslan ve Güven, 2010). Bireyleşme sürecinde gencin, kişilik özellikleri ve bağlanma özellikleri arasındaki ilişkinin ele alınmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışma ile Marmara bölgesinde bulunan bir üniversitenin 2017- 2018 öğretim yılında Eğitim Fakültesinin farklı bölümlerine kayıt yaptıran birinci sınıf öğrencilerinin bağlanma ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla aşağıda belirtilen sorulara cevap aranmıştır.

- 1- Öğrencilerin kişilik özellikleri puanları ile ebeveyn bağlanma puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 2- Öğrencilerin ebeveyn bağlanma düzeyleri ve kişilik özellikleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- 3- Öğrencilerin ebeveyn bağlanma düzeyleri ve kişilik özellikleri anne/ baba öğrenim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- 4- Öğrencilerin ebeveyn bağlanma düzeyleri ve kişilik özellikleri kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.1. Yöntem

Bu çalışma, betimsel ilişkisel tarama modelinde bir araştırmadır. Betimsel tarama modeli olayların, varlıkların, grupların, mevcut durum ve özelliklerini kendi koşullarında betimlemeye ve incelemeye çalışan bir araştırma modelidir (Kaptan, 1998: 53).Tarama modelindeki araştırmalar, görüşlerin ve özelliklerin örneklemedeki bireyler açısından nasıl dağıldığı hakkında bilgi, neden kaynaklandığı hakkında ise ipucu verir (Creswell, 2005; Fraenkel ve Wallen, 2003). Tarama modelinde amaç; bir topluluğa ait olan bir grup bireyin herhangi bir konuya ilişkin görüşleri, tutumları, inançları veya bilgilerini betimlemektir (Fraenkel ve Wallen, 2003). Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeye amaçlayan araştırmalara uygun bir modeldir (Karasar 2005: 183). İlişkisel tarama modelleri ise; iki ve daha fazla değişken arasındaki birlikte değişim varlığını belirlemeye amaçlayan araştırma modelleri için kullanıldığından bu araştırma için uygun görülmektedir.

1.2. Araştırma Grubu

Araştırmanın evrenini 2017- 2018 öğretim yılında Marmara bölgesinde bulunan bir üniversitenin Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören; İngilizce, Matematik, Türkçe, Sınıf, Fen Bilgisi, Okul Öncesi Öğretmenliği ve Psikolojik Danışma ve Rehberlik lisans programı birinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Katılımcılar 196 kadın ve 69 erkek olmak üzere toplam 267 kişidir. Örneklemi oluşturan öğrencilerin yaş ortalaması 18 dir.

Araştırma grubuna ilişkin toplanan demografik verilere göre grubun %40,8 i iki, %55,5 i üç ve daha fazla kardeştir. Tek çocuk olanlar grubun %5,2'sini oluşturmaktadır. Katılımcıların %48,3'ü birinci, %30,3'ü ikinci, %11,2'si üçüncü çocuktur. Katılımcıların %32,2 si ailesi ile birlikte, %58,8 i ise yurtta kalmaktadır.

Anne öğrenim düzeyleri açısından katılımcıların %44,9 u ilköğretim mezunu, ortaokul ve lise mezunlarının toplamı %39,7 dir. Baba öğrenim düzeyleri açısından katılımcıların, %29,2 si ilköğretim mezunu, ortaokul ve lise mezunlarının toplamı %45,3, üniversite ve üstü öğrenim gören babalar ise %22,5 dir. Katılımcıların %87,3 ü orta gelir düzeyindedir.

1.3. Veri Toplama Araçları

Beş Faktör Kişilik Ölçeği

Beş Faktör Kişilik Ölçeği (BFKÖ), kişilik özelliklerini ölçebilmek amacıyla Benet-Martinez ve John (1998) tarafından geliştirilmiştir. BFKÖ, öz bildirim tarzı, 5'li Likert tipi 44 maddelik bir ölçme aracıdır. Ölçek, dışa dönüklük, duygusal dengesizlik (nevrotiklik), yumuşak başlılık, sorumluluk ve deneyime açıklık olmak üzere beş faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması 56 ülkeye ait katılımcıların kişilik özellikleri konusunda yapılan bir çalışmanın (Schmitt, Allik, McCrae ve ark., 2007) Türkiye ayağı kapsamında, Sümer ve Sümer (2005) tarafından yapılmıştır. Bu çalışma için yapılan güvenirlik analizinde de 0.64 ile .85 arasında güvenirlik katsayılarına ulaşılmıştır.

Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri Kısa Formu (EABE-KF)

Çalışmada, Raja ve arkadaşları (1992) tarafından geliştirilen Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri –Kısa Formu (EABE-KF) kullanılmıştır. Türkçeye adaptasyonu,(Günaydın, Selçuk, Sümer, & Uysal, 2005) tarafından yapılan Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri (EABE) 12 maddeden oluşmakta ve ebeveyn ve akrana bağlanmayı ölçen iki alt ölçekten oluşmaktadır. EABE, 7 basamaklı ölçekler üzerinden değerlendirilmiştir (1 = asla, 7 = daima) ve katılımcılar tarafından hem anne hem de baba için cevaplandırılmıştır. Böylelikle, Güven, iletişim ve ters kodlanan Yabancılaşma alt ölçeklerinin toplanmasıyla toplam bağlanma puanı, anne ve baba için ayrı ayrı hesaplanabilmektedir. Çalışmada anne /baba bağlanma toplam puanları kullanılmıştır. Ölçeğin ebeveyn formunun geçerlik güvenirlik analizleri üniversite (Günaydın ve ark., 2005) ve lise (Bayraktar, Sayıl, & Kumru, 2009) örneklemi üzerinde yapılmıştır ve iç tutarlık katsayısının lise örnekleme için $\alpha=.84$ olduğu bulunmuştur. . Bu çalışma için yapılan güvenirlik analizinde ise güvenirlik katsayısı 0.89 olarak bulunmuştur

1.4. Bulgular

1- Öğrencilerin kişilik özellikleri puanları ile ebeveyn bağlanma puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Tablo -1 EABE-KF ve Beş Faktör Kişilik Ölçeği'ne İlişkin Betimsel İstatistikler ve Korelasyonlar

	n	1	2	3	4	5	6	7
1 ANNEBAĞLANMA	259							
2 BABABAĞLANMA	259	,532**						
3 DIŞADÖNÜKLÜK	259	,276**	,167**					
4 UZLAŞILABİLİRLİK	259	,241**	,257**	,108				
5 ÖZDİSİPLİN	259	,306**	,329**	,188**	,255**			
6 NEVROTİKLİK	259	-,102	-,140*	-,344**	,007	-,155*		
7 DENEYİME AÇIKLIK	259	-,062	-,037	,263**	,006	,048	-,087	
\bar{x}	259	68,27	62,86	25,73	33,91	32,16	25,07	35,24
SS	259	10,79	14,78	5,85	5,59	5,76	5,95	6,11

Tablo 1'de görüldüğü gibi araştırma grubundaki öğrencilerin EABE-KF'nin anneye bağlanma puanına ilişkin $\bar{x} = 68.17$, babaya bağlanma için $\bar{x} = 62.86$ 'dır. Anne ve babaya bağlanma ölçeklerinden alınabilecek en yüksek puan 84'tür. Bu ölçeklerden ortalamanın üstünde puan almak bireyin anne ve babaya güvenli bağlandığını göstermektedir. Dolayısıyla bu araştırma grubundaki öğrencilerin anne ve babalarına güvenli bağlandıkları ve anneye bağlanma puan ortalamalarının babaya bağlanma puan ortalamalarından yüksek olduğu söylenebilir.

Anne bağlanma puanları ile; dışadönüklük ($p=.276<0.01$), uzlaşılabilirlik ($p=.241<0.01$) ve özdisiplin ($p=.306<0.01$) puanları arasında orta düzeyde, baba bağlanma puanlarıyla; dışadönüklük ($p=.167<0.01$), uzlaşılabilirlik ($p=.257<0.01$), özdisiplin ($p=.329<0.01$) puanları arasında orta düzeyde ve nevroitiklik

($p= -.140<0.05$) puanları arasında düşük ve negatif düzeyde ilişki bulunmuştur.

2- Öğrencilerin ebeveyn bağlanma düzeyleri ve kişilik özellikleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Öğrencilerin anne ve baba bağlanma düzeylerinin ve kişilik özelliklerinin cinsiyete göre farklılaşmıyacağına bakılmıştır.

Tablo-2 Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Kişilik özellikleri ve Bağlanma puanlarına ilişkin Ortalama ve Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	\bar{x}	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P*
Anne Bağlanma	K	64.5907	137.49	26536.50	5501.500	.032*
	E	62.6087	114.73	7916.50		
Baba Bağlanma	K	59.1710	122.68	25988.00	6050.00	.260
	E	57.7391	134.65	8465.00		
Dışa dönüklük	K	25.4974	129.75	25042.00	6321.000	.532
	E	26.2174	136.39	9411.00		
Uzlaşılabilirlik	K	34.0725	136.36	26317.50	5720.500	.082
	E	33.4203	117.91	8135.50		
Özdisiplin	K	32.5803	136.99	26438.50	5599.500	.050*
	E	30.8696	116.15	8014.50		
Nevrotiklik	K	26.1036	144.19	27829.50	4208.500	.000*
	E	22.2174	95.99	6623.50		
Deneyime açıklık	K	34.8653	126.62	24438.00	5717.000	.081
	E	36.2029	145.14	10015.00		

$P^* < .05$ $N_K = 193$ $N_E = 69$ $N_T = 262$

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğrencilerin cinsiyetlerine göre anne bağlanma ($U=5501.5$, $p < .05$), özdisiplin ($U=5599.5$, $p < .05$) ve nevroitiklik ($U=4208.5$, $p < .05$) puanlarına ilişkin yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda anlamlı bir fark saptanmıştır. Puanların ortalamaları incelendiğinde, kadınların ($\bar{x}=64.597$), erkeklere ($\bar{x}=62.6087$) göre anne bağlanma puanlarının daha yüksek olduğu, kadınların ($\bar{x}=32.5803$), erkeklere ($\bar{x}=30.8696$) göre özdisiplin puanlarının daha fazla ve kadınların ($\bar{x}=26.1036$), erkeklere ($\bar{x}=22.2174$) göre nevroitiklik puanlarının daha fazla olduğu saptanmıştır.

3- Öğrencilerin ebeveyn bağlanma düzeyleri ve kişilik özellikleri anne/ baba öğrenim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo-3 Öğrencilerin Anne Öğrenim Düzeylerine Göre Kişilik özellikleri ve Bağlanma puanlarına ilişkin Ortalama ve Kruskal-Wallis Analizi Sonuçları

Boyutlar	Anne öğrenim	\bar{x}	Sıra Ortalaması	X^2	P*	Fark (Mann-Whitney U)
Anne Bağlanma	İlkokul	64.5887	135.28	4.448	.217	-
	Ortaokul	62.3333	112.43			
	Lise	64.6400	139.79			
	Üniversite	63.5882	136.38			
Baba Bağlanma	İlkokul	61.2057	143.49	14.913	.002*	1>2,4
	Ortaokul	54.2222	108.81			
	Lise	60.5200	137.75			
	Üniversite	48.2353	85.79			
Dışa dönüklük	İlkokul	25.9291	134.76	3.200	.362	-
	Ortaokul	24.6481	115.60			
	Lise	25.9400	135.45			
	Üniversite	26.2353	143.38			
Uzlaşılabilirlik	İlkokul	34.5390	142.40	10.651	.014*	1>4
	Ortaokul	33.2778	113.28			
	Lise	33.8000	133.71			
	Üniversite	30.8824	92.44			
Özdisiplin	İlkokul	32.5887	137.93	3.512	.319	-
	Ortaokul	31.8889	127.93			
	Lise	31.8800	126.35			
	Üniversite	29.8235	104.65			
Nevrotiklik	İlkokul	24.7943	127.48	3.468	.325	-
	Ortaokul	24.5000	127.33			
	Lise	25.7600	137.23			
	Üniversite	27.2941	161.21			
Deneyime açıklık	İlkokul	34.8156	125.96	6.974	.073	-
	Ortaokul	34.3519	121.65			
	Lise	36.2400	146.25			
	Üniversite	38.2941	165.35			

$Sd(3)$ $P^* < .05$ $N_{İlkokul} = 141$ $N_{Ortaokul} = 54$ $N_{Lise} = 50$ $N_{Üniversite} = 17$ $N_T = 262$

Tablo 3'de görüldüğü gibi öğrencilerinin anne öğrenim düzeylerine göre Kruskal-Wallis analizi sonucunda .05 düzeyinde baba bağlanma [$X^2(3)=14.913$, $p<.05$] ve uzlaşılabilirlik [$X^2(3)=10.651$, $p<.05$] puanları açısından anlamlı bir fark saptanmıştır. Farklı olan grubu bulmak için yapılan Mann-Whitney U testine göre, annesi ilköğretim mezunu olan öğrencilerin baba bağlanma puanlarının ortalamasının ($\bar{x}=61.2057$), annesi üniversite mezunu ($\bar{x}=48.2353$), ortaokul mezunu ($\bar{x}=54.222$) ve lise mezunu ($\bar{x}=60.52$) olanlardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Uzlaşılabilirlik puanlarındaki farka bakıldığında ise annesi ilköğretim mezunu ($\bar{x}=34.5390$) olan öğrencilerin, annesi üniversite mezunu ($\bar{x}=30.8824$) olan öğrencilere göre uzlaşılabilirlik puanları daha yüksektir.

Tablo-4 Öğrencilerin baba öğrenim düzeylerine Göre Kişilik özellikleri ve Bağlanma puanlarına İlişkin Ortalama ve Kruskal-Wallis Analizi Sonuçları

Boyutlar	Baba öğrenim	\bar{x}	Sıra Ortalaması	X^2	P*	Fark (Mann-Whitney U)
Anne Bağlanma	İlkokul	63.8642	129.93	1.205	.752	-
	Ortaokul	64.7917	132.54			
	Lise	62.8919	125.78			
	Üniversite	65.2373	139.97			
Baba Bağlanma	İlkokul	59.0370	135.21	2.351	.503	-
	Ortaokul	58.6250	128.83			
	Lise	60.2973	138.61			
	Üniversite	56.7119	119.65			
Dışa dönüklük	İlkokul	26.6296	143.35	10.396	.015*	4>3
	Ortaokul	25.1667	125.28			
	Lise	24.0541	110.47			
	Üniversite	26.8644	146.67			
Uzlaşılabilirlik	İlkokul	34.3210	138.30	3.215	.360	-
	Ortaokul	35.0833	142.54			
	Lise	33.1486	123.20			
	Üniversite	33.3051	123.59			
Özdisiplin	İlkokul	32.2716	134.79	1.194	.754	-
	Ortaokul	32.2708	133.36			
	Lise	32.2838	134.21			
	Üniversite	31.6271	122.07			
Nevrotiklik	İlkokul	24.0617	118.48	7.699	.053	-
	Ortaokul	26.8750	156.36			
	Lise	24.8919	128.66			
	Üniversite	25.2542	132.70			
Deneyime açıklık	İlkokul	35.0741	126.73	3.135	.371	-
	Ortaokul	34.9792	132.79			
	Lise	34.7297	124.38			
	Üniversite	36.2203	145.92			

Sd (3) $P^* < .05$ $N_{İlkokul}=81$ $N_{Ortaokul}=48$ $N_{Lise}=74$ $N_{Üniversite}=59$ $N_T=262$

Tablo 4'de görüldüğü gibi öğrencilerinin baba öğrenim düzeylerine göre Kruskal-Wallis analizi sonucunda .05 düzeyinde dışadönüklük [$X^2(3)=10.396$, $p<.05$] puanları açısından anlamlı bir fark saptanmıştır. Farklı olan grubu bulmak için yapılan Mann-Whitney U testine göre, babası üniversite mezunu olan öğrencilerin dışadönüklük puanlarının ortalamasının ($\bar{x}=26.8644$), babası lise mezunu ($\bar{x}=24.0541$) ve babası ilköğretim mezunu ($\bar{x}=26.6296$) olan öğrencilerin, babası lise mezunu olanlardan daha yüksek olduğu görülmektedir.

4- Öğrencilerin ebeveyn bağlanma düzeyleri ve kişilik özellikleri kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo-5 Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Göre Kişilik özellikleri ve Bağlanma puanlarına İlişkin Ortalama ve Kruskal-Wallis Analizi Sonuçları

Boyutlar	Anne öğrenim	\bar{x}	Sıra Ortalaması	χ^2	P*	Fark (Mann-Whitney U)
Anne Bağlanma	Tek çocuk	63.0714	123.71	2.125	.547	-
	İki kardeş	65.0192	137.77			
	Üç kardeş	62.8804	123.21			
	Dört ve üstü	64.5385	135.72			
Baba Bağlanma	Tek çocuk	54.6429	133.68	1.799	.615	-
	İki kardeş	57.7981	128.75			
	Üç kardeş	59.1957	127.33			
	Dört ve üstü	61.1923	143.80			
Dışa dönüklük	Tek çocuk	26.1429	134.14	.952	.813	-
	İki kardeş	25.7981	132.99			
	Üç kardeş	25.3043	125.80			
	Dört ve üstü	26.0192	137.90			
Uzlaşılabilirlik	Tek çocuk	32.1429	111.36	9.790	.020*	4>1
	İki kardeş	34.8942	145.24			
	Üç kardeş	32.9783	114.35			
	Dört ve üstü	34.0192	139.79			
Özdisiplin	Tek çocuk	32.7857	140.50	1.540	.673	-
	İki kardeş	31.5673	124.47			
	Üç kardeş	32.5217	135.84			
	Dört ve üstü	32.3846	135.46			
Nevrotiklik	Tek çocuk	23.7857	124.79	2.370	.499	-
	İki kardeş	25.7500	139.65			
	Üç kardeş	24.5217	123.40			
	Dört ve üstü	25.0769	131.34			
Deneyime açıklık	Tek çocuk	35.5000	138.18	1.870	.600	-
	İki kardeş	35.6827	135.70			
	Üç kardeş	34.3587	122.85			
	Dört ve üstü	35.7308	136.62			

Sd (3) P* < .05 N_{Tek çocuk} = 14, N_{İki kardeş} = 104, N_{Üç kardeş} = 92, N_{Dört ve üstü} = 52, N_T = 262

Tablo 5'de görüldüğü gibi öğrencilerinin kardeş sayılarına göre Kruskal-Wallis analizi sonucunda .05 düzeyinde uzlaşılabilirlik [$\chi^2(3)=9.790$, $p<.05$] puanları açısından anlamlı bir fark saptanmıştır. Farklı olan grubu bulmak için yapılan Mann-Whitney U testine göre, dört ve üstü kardeş sayısı olan öğrencilerin uzlaşılabilirlik puanlarının ortalamasının ($\bar{x}=34.0192$), tek çocuk ($\bar{x}=32.1429$) olan öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin doğum sırası, kardeş sayısı ve yaşamının çoğunu geçirdiği yer açılarından da bağlanma ve kişilik özellikleri puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmış ve anlamlı fark bulunmamıştır.

1.4 Tartışma

Bu çalışmada Marmara bölgesinde bulunan bir üniversitenin 2017- 2018 öğretim yılında Eğitim Fakültesi farklı bölümlerine kayıt yaptıran birinci sınıf öğrencilerinin bağlanma ve kişilik özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

Katılımcıların demografik özelliklerine bakıldığında, öğrencilerin ağırlıklı olarak orta gelir düzeyindeki ailelerden geldikleri, yüzde 95'inin en az bir kardeşinin olduğu, annelerinin eğitim düzeyi; yaklaşık yarısının ilkökul, diğer yarısının ise ortaokul-lise, baba eğitim düzeylerine bakıldığında da üçte birinin babasının ilkökul, üçte ikisinin ise ortaokul lise düzeyinde olduğu

görülmektedir. Demografik verilere genel olarak bakıldığında diğer araştırmalarda da görüldüğü gibi alt ve orta sınıf ailelerden geldikleri söylenebilir.

Araştırmada cevap aranan soruların ilki, öğrencilerin kişilik özellikleri puanları ile ebeveyn bağlanma puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır? şeklindedir. Çalışmanın sonucunda, katılımcıların anne ve baba bağlanma özellikleri ile dışa dönüklük, yumuşak başlılık ve uzlaşabilirlik özelliği arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Kişilik özelliği açısından dışa dönüklük daha çok kişiler arası ilişkilerde sosyal uyaranların miktarı ile ilişkilidir. Goldberg, (1992) göre, baskınlık ve aktivite dışadönüklük faktörünün temel belirleyicileri arasındadır. Ayrıca sosyallik ve insanlarla birlikte olmayı sevme, eğlenceyi sevme, liderlik, güç, istekli olma ve arkadaşça davranma gibi özellikler de bu faktörü temsil etmektedirler. Basım, Çetin ve Tabak (2009) çalışmasında, dışadönüklük ve özdisiplin kişilik özelliklerinin çatışma çözme süreçlerinde önemli rolü olduğunu buna karşın, nörotiklik özelliğinin çatışma çözme yaklaşımlarını yordamadığını tespit etmişlerdir. Yumuşak başlılık boyutu da kişiler arası ilişkilerde temel bir faktördür. Kişinin kendilik algısını etkilediğine ve sosyal tutumlar geliştirmenin yanı sıra, bir yaşam felsefesi geliştirmekte de etkili olduğuna işaret edilmektedir (Costa, McCrae ve Dye, 1991). Bu faktörde yüksek olan kişiler, başkalarını seven, verici, sosyal ilgisi olan insanlardır. Türk kültürüne özgü bağlanmanın incelendiği bir çalışmada da Halfon (2006) hiyerarşi, düzgün tavır, birliktelik, olumlu bağlanma değişkenlerinin olumlu yönde arttığına ilişkin bulgular elde etmiştir. Güvenli bağlanan kişilerin çoğu ilişkiel alanda daha başarılı görünmektedirler (Dönmez, 2009,77).

Özdisiplin faktörü hem ilerletici hem de ketleyici yönere sahiptir. Özdisiplin faktörünün başarı ihtiyacı ve çalışma kararlılığın ilerletici yönü, ketleyici yönü ahlaki titizlilik ve tedbirlilik özelliklerinde ortaya çıkmaktadır. Çocukların sosyal ve duygusal yaşantıları anne babanın onlarla kurduğu ilişkinin niteliği ile ilişkilidir. Aşırı koruyucu anne babaların çocuklarının özdisiplin konusunda güçlükler yaşayabilecekleri gibi ayrıca bağımlı davranmaya yönelebildiklerine dair sonuçlar da elde edilmiştir. (Ulusoy, Durmuş, 2011).

Nevrotiklik ile baba bağlanma puanları arasında olumsuz yönde düşük anlamlı ilişki saptanmıştır. Birçok araştırmacının nörotizmin temelinde anksiyete, depresyon, kızgınlık, sıkıntı gibi olumsuz duyguları içerdiği konusuna fikir birliği içinde olduklarına dair sonuçlar bulunmaktadır (Aktaş, 2006; Güleç, 2006; Mete, 2006).

Araştırmada cevap aranan ikinci sorusu; öğrencilerin ebeveyn bağlanma düzeyleri ve kişilik özellikleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? şeklindedir. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre anne bağlanma düzeylerinde kadınların lehine anlamlı bir fark saptanmıştır. Alanyazında daha küçük yaşlarda kız ergenlerin anneleriyle daha fazla vakit geçirmesinden dolayı, erkek ergenlere oranla anneye bağlanmasının daha fazla olduğuna ilişkin bulgular da bulunmaktadır (Crouter, Manke ve Mchale, 1995; Galambos, Almeida ve Petersen, 1990). Alanyazında üniversite öğrencileri için yapılan kimi araştırmalarda da kadın üniversite öğrencilerinin anneye bağlanma puanları erkek üniversite öğrencilerinden fazla olduğu bulunmuştur (Bayraktar, Sayıl, ve Kumru, 2009; Matsuoka ve ark., 2006).

Ayrıca, kadınların, erkeklere göre özdisiplin ve nevrotiklik puanlarının daha fazla olduğu saptanmıştır. Tatar (2009) çalışmasında kızların erkeklere göre daha dışadönük, deneyime açık ve nevrozizm düzeylerinin daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Tatlılıoğlu'nun (2014), üniversite öğrencileri ile yaptığı araştırmaya göre de benzer biçimde kadın öğrencilerin nevrotiklik özelliğinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğunu bulmuştur. Schmitt, Realo, Voracek ve Allik'in (2008) kültürlerarası araştırmasında, birçok ülkede kadınların erkeklere oranla daha yüksek düzeyde nevrotiklik, özdisiplin, uyumluluk ve dışa dönüklük özelliği olduğunu bulmuştur.

Araştırmada cevap aranan bir diğer soru, öğrencilerin ebeveyn bağlanma düzeyleri ve kişilik özellikleri anne/ baba öğrenim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? şeklindedir. Öğrencilerinin baba bağlanma puanları annelerinin öğrenim düzeylerine göre farklılaştığı bulunmuştur. Annelerin öğrenim düzeyi arttıkça baba bağlanma puanları düşmektedir. Çalışma üniversite öğrencileri ile yapıldığından, ebeveynlerin eğitim düzeyi, çocuklarıyla kurdukları iletişime etki etmesinden kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir. Bu başlıktaki diğer bulgular ise öğrencilerin kişilik özellikleri ve anne baba öğrenimiyle ilgilidir: annesi ilköğretim mezunu olan öğrencilerin uzlaşılabilirlik puanları, annesi lise ve üniversite mezunu olanlara nazaran daha yüksektir; babası üniversite mezunu olan öğrencilerin, babası lise ve üniversite mezunu olan öğrencilere nazaran dışadönüklük puanlarının daha yüksek olmasıdır.

Literatür incelendiğinde anne-baba öğrenim düzeyi değişkenleri ile kişilik alt boyutları arasında ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak ailenin sosyo ekonomik düzeyi arttıkça çocukların dışadönüklük özelliklerinin daha arttığına dair sonuçlar bulunmaktadır (Kagıtçıbaşı, 1973).

Uzlaşılabilirlik puanlarındaki farka bakıldığında ise annesi ilköğretim mezunu olan öğrencilerin, annesi üniversite mezunu olan öğrencilere göre uzlaşılabilirlik puanları daha yüksektir. Annesi ilköğretim mezunu olan bireylerin daha geleneksel anlayışla büyütüldüğü göz önüne alındığında özellikle kız çocuklarının daha uyumlu, yumuşak başlı, merhametli olmaları yönünde yetiştirildikleri söylenebilir. Dolayısıyla annesi ilköğretim mezunu olanların uzlaşılabilirlik puanlarının yüksek olması bu bakış açısıyla açıklanabileceği düşünülmektedir. Çocuk bakımı hakkında bilgi düzeyi arttıkça eğitim alma faktörü annelerin çocukları ile doğal ilişkilerinin yerini kaygılı anne davranışlarına bırakması bağlanma üzerine etki edebilecek bir durumdur. Geleneksel Türk kültüründe annelik, eğitim düzeyine bakılmaksızın erken yaşlardan itibaren bir kadının iyi bir şekilde gerçekleştirmesi gereken bir rol olarak görülür (Kesicioğlu, 2015).

Araştırmanın son sorusunda ise öğrencilerin ebeveyn bağlanma düzeyleri ve kişilik özellikleri kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine bakılmıştır. Uzlaşılabilirlik kişilik özelliğinin kardeş sayısına göre farklılaştığı bulunmuştur. Buna göre, kardeş sayısı arttıkça uzlaşılabilirlik özelliğinin de arttığı bulunmuştur. Kardeş sayısı dört üstü olanların uzlaşılabilirlik puanlarının daha yüksek olması Türk kültüründe kardeş sayısının artması çocukların aile içinde paylaşımcılığını arttıran bir durum olarak düşünülebilir.

Kerri Ritchie'nin (2003), çalışmasında, üniversiteye uyumda anne babaya bağlılık ve akran desteğinin uyum sağlamada önemli bir faktör olarak saptamıştır.

1.5 Sonuç ve Öneriler

Anne/babaya güvenli bağlanma düzeylerinde cinsiyetin, anne öğreniminin ve kardeş sayısının etkili olduğu görülmüştür. Bu bağlamda üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin kişisel gelişimlerine katkı sağlayacak eğitim programlarının kardeş sayısı fazla olan, anne baba öğrenim düzeyleri daha düşük olan öğrencilerin daha fazla ihtiyaç duyabilecekleri düşünülebilir. Anne/babaya güvenli bağlanma düzeyi dışadönüklük, uzlaşabilirlik ve öz disiplin ile olumlu yönde anlamlı ilişki göstermiştir. Bağlanma düzeyi düşük olan öğrencilerde dışadönüklük, özdisiplin ve uzlaşabilirlik konularında destek programları geliştirilebilir. Bu bağlamda baba bağlanmasının düşük olduğu kişilere yönelik olarak benlik saygısı ve uygun başatma yöntemlerinin kazandırılması konusunda çalışmalar yapılabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışma eğitim fakültesi öğrencileri ile sınırlıdır. Tüm üniversiteyi kapsayan, farklı fakültelerde öğrenim gören öğrencilerle yapılacak bir çalışma ile, öğrencilerin bu farklılıktan etkilenip etkilenmediği incelenebilir..

KAYNAKLAR

Ainsworth, M. D. S. (1989). Attachment beyond infancy. *American Psychologist*, 44: 709-716.

Aktaş, A. (2006). Farklı kültürlerdeki yöneticilerin kişilik özelliklerine dayanarak liderlik anlayışlarının belirlenmesi: Türk ve Amerikan otel yöneticilerinin karşılaştırmalı analizi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya

Akhunlar, M. N. (2010). An investigation about the relationship between life satisfaction and loneliness of nursing students in Uşak University. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 5(2), 2409–2415. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.07.472>

Allen, J. P., Hauser, S.T., Eickholt, C., Bell, K. L. ve O'Connor, T. G. (1994). Autonomy and relatedness in family interactions as predictors of expressions of negative adolescent affect. *Journal of Research on Adolescence*, 4(4), 535-552.

Aslan, S. ve Güven, M. (2010). Bağlanma ve kişisel uyum arasındaki ilişkide ayrışma bireyleşmenin aracılığı. *Eğitim ve Bilim*, 35(157).

15.11.2017, <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/396/164> adresinden erişildi.

Bacanlı, H, İlhan, T. ve Aslan, S. (2009). Beş faktör kuramına dayalı bir kişilik Ölçeğinin geliştirilmesi: sıfatlara dayalı kişilik testi (sdkt), *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 261- 279.

Bartholomew, K. ve Horowitz L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61,226-244

Bayraktar, F., Sayıl, M., Kumru, A. (2009). Liseli ergenler ve üniversiteli gençlerde benlik saygisi: Ebeveyn ve akrana bağlanma, empati ve psikolojik uyum degiskenlerinin Rolü/Self-esteem among high-school adolescents and college students: The role of parental and peer attachment, empathy and psychological adjustment variables. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 48-68.<https://search.proquest.com/docview/816748490?accountid=16382>

Benet-Martínez, V., & John, O. P. (1998). Los Cinco Grandes across cultures and ethnic groups: multitrait multimethod analyses of the Big Five in Spanish and English. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75(3), 729–750. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.75.3.729>
<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.526.5908&rep=rep1&type=pdf>

Bowlby J. (1958). The nature of the child's tie to his mother. *International Journal of PsychoAnalysis*. 39:350–373.

Bowlby, J. (1979). *The making and breaking of affectional bonds*. Londra: Tavistock.

Bowlby, J. (1988). *A Secure Base: clinical applications of Attachment Theory*. London, Routledge

Carver, C. (1997). Adult attachment and personality: Converging evidence and a new measure. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 23(8):865-883.

http://www.psy.miami.edu/faculty/ccarver/documents/p97_attachmt.pdf

Creswell, J.W. (2005). *Educational research: Planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research* (2nd ed.), Upper Saddle River, N.J.: Pearson Merrill Prentice Hall

Crouter, A. C, Manke, B. A. ve McHale, S. M. (1995). The family context of gender intensification in early adolescence. *Child Development*, 66, 317-329.

Çalışır, M. (2009). Yetişkin Bağlanma Kuramı ve Duygulanım Düzenleme Stratejilerinin Depresyonla İlişkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(3), 240–255. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/pskguncel/article/view/5000076416>

Damian, R. I., & Roberts, B. W. (2015). The associations of birth order with personality and intelligence in a representative sample of U.S. high school students. *Journal of Research in Personality*, 58, 96–105. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2015.05.005>

David P. Schmitt, Jüri Allik, Robert R. McCrae, Verónica Benet-Martínez (2007), The Geographic Distribution of Big Five Personality Traits Patterns and Profiles of Human Self-Description Across 56 Nations, *Journal of Cross-Cultural Psychology* Volume: 38 issue: 2, page(s): 173-212 Issue published: March 1, 2007 <https://doi.org/10.1177/0022022106297299>

Dönmez, A. (2009). *Yakın İlişkiler Psikolojisi* (Çev. Edt. Ali Dönmez). Nobel Yayıncılık, Ankara.

Erözkan, A. (2011). Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ve karar stratejileri. *International journal of eurasia social sciences*. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ijoess/article/view/5000039509>

Fraenkel, J. R. & Wallen, N. E. (2003). *How to design and evaluate research in education* (5th ed.). Boston: McGraw-Hill.

Fraley, R.C. ve Shaver, P. R. (2000). Adult romantic attachment: theoretical developments emerging controversies, and unanswered questions. *Review of General Psychology* 4(2): 132-154.

Galambos, N. L., Almeida, D. M. ve Petersen, A. C. (1990). Masculinity, femininity, and sex role attitudes in early adolescence: Exploring gender intensification. *Child Development*, 61, 1905-1914.

Güleç, Cengiz (2006). *Psikiyatrinin A-B-C'si*. İstanbul: Say Yayınları.

Günaydın, G., Selçuk, E., Sümer, N., & Uysal, A. (2005). Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri Kısa Formu'nun Psikometrik Açısından Değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8(16), 13–23.

Goldberg, L. R. (1992). The Development of Markers for the Big-Five Factor Structure. *Psychological Assessment*, 4(1), 26–42. <https://doi.org/10.1037/1040-3590.4.1.26>

Halfon, S. (2006). Attachment in a Cultural Framework. (The Degree of Master), Boğaziçi University Social Sciences, İstanbul

Permanent URL of this record is: <http://seyhan.library.boun.edu.tr/record=b1422763~S5>

Hazan, C. ve Shaver, P. (1987) Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52: 511-524.

Hazan, C. ve Zeifman, D. (1994). Sex and the psychological tether. In K. Bartholomew and D. Perlman (Eds.), *Advances in personal relationships*, 5. 151-178.

Kagıtcıbaşı, C. (1973). Psychological Aspects of Modernization in Turkey. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 4(2), 157–174. <https://doi.org/10.1177/002202217300400202>

Kalkan, M. Ve Odacı, H. (2010). Psikolojik doğum sırası ve anne babaya bağlanma: Okul öncesi öğretmen adayları üzerine bir çalışma. *NWSA: Education Sciences*, 5(3), 810-819.

Kaptan, S. (1998). Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri. Ankara: Tekışık Web Ofset Tesisleri

Karasar, N. (2005), Bilimsel araştırma yöntemi, 15. Basım, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara

Kesicioğlu, O. S. (2015). Investigation Of Preschool Children's Interpersonal Problem Solving Skills. *Eğitim ve Bilim / Education and Science*, 40(177), 327–342.

<https://doi.org/10.15390/EB.2015.3240>

Liberman, R.R. (2011). Yetiyitiminden iyileşme. Psikiyatrik iyileştirim el kitabı. American Psychiatric Publishing, Inc England

Matsuoka N, Uji M, Hiramura H, Chen Z, Shikai N, Kishida Y ve Kitamura, T. (2006). Adolescents attachment style and early experiences: A gender difference. *Arch Womens Ment Health*, 9. 23-29.

Mccrae, R.R., Costa, P.T. (1989). Reinterpreting the Myers-Briggs type indicator from the perspective of the five-factor model of personality. *Journal of Personality*, 57, 17-40.

Mccrae, R.R., Costa, P.T. (1992). Four ways five factors are basics. *Personality and Individual Differences*, 13(6), 653-665.

Mccrae, R.R., Costa, P.T. (2003). Personality in adulthood: A five factor theory perspective (2nd ed.) New York: Guilford Press.

Melillo, D. ve College, B. (1983). Birth order, perceived birth order and family position of academic women. The Journal of Adlerian Theory Research and Practice. 39: 57-62.

Mete, Cengiz (2006). İlköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin kişilik özellikleri ile iş tatminleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Mikulincer, M., ve Shaver, P. R. (2007b). Boosting attachment security to promote mental health, prosocial values, and inter-group tolerance. Psychological Inquiry, 18, 139156.

<http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=25705c2e-a3b2-46ee-a589-f17798f9b80a%40pdc-v-sessmgr01>

Ritchie, K. (2003). Factors Affecting the Transition to University, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). The University of New Brunswick, New Brunswick

Salmon, C. (2002). Birth order and relationships. Human Nature, 14(1): 73-88.

Schmitt, D. P., Realo, A., Voracek, M., ve Allik, J. (2008). Why Can't A Man Be More Like A Woman? Sex Differences in Big Five Personality Traits Across 55 Cultures. Journal of Personality and Social Psychology, 94: 168–182

Shaver , P. R. ve Brennan, K. A. (1992). Attachment Styles and the "Big Five" Personality Traits: Their Connections with Each Other and with Romantic Relationship Outcomes. Society for Personality and Social Psychology, 18(5): 536-545.

Somer, O., Korkmaz, M., Tatar, A. (2002). Beş faktör kişilik envanterinin geliştirilmesi-I: Ölçek ve alt ölçeklerinin oluşturulması. Türk Psikoloji Dergisi, 17(49), 21-33

Steinberg, L. (2005). Adolescence. Stephen B. Rutter. Seventh Edition.

Wilkinson, R. B. ve Walford, W. A. (2001). Attachment and personality in the psychological health of adolescents. Personality and Individual Differences, 31, 473-484.